

Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları :161
Sevginin Evrensel Mühendisi Mevlâna
Prof. Dr. Emine YENİTERZİ

ISBN : 978-975-389-555-2

Yayıncı Sertifika No : 15402

16. Baskı Nisan 2020 1.000 Adet

© Bütün yayın hakları Türkiye Diyanet Vakfı'na aittir.
Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Kurulu'nun 21.05.2008
tarih ve 21/3 sayılı kararıyla yararlı görülmüş ve
Türkiye Diyanet Vakfı Mütevelli Heyeti'nin 18.06.2008
tarih ve 1265/2-b sayılı kararıyla basılmıştır.

Baskı:

Ostim OSB Mh. 1256 Cd. No: 11

Yenimahalle / Ankara

Tel.: 0312. 354 91 31 (pbx)

Faks: 0312. 354 91 32

e-posta: bilgi@tdv.com.tr

Sevginin Evrensel Mühendisi

MEVLÂNÂ

Prof. Dr. Emine YENİTERZİ

PROF. DR. EMİNE YENİTERZİ

Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden 1981’de mezun oldu. Eski Türk Edebiyatı alanında; “Divan Şiirinde Hz. Peygamber’in İsim ve Sıfatları-Esmâ-i Nebî” adlı teziyle yüksek lisansını (1983), “Divan Şiirinde Na’r” konulu tezi ile doktorasını (1989) tamamladı. Akademik hayatına 1981-2011 yılları arasında Selçuk Üniversitesinde, 2011-2015 yılları arasında da İstanbul Medeniyet Üniversitesinde devam etti. Halen Üsküdar Üniversitesi Tasavvuf Araştırmaları Enstitüsünde çalışmaktadır.

Başlıca çalışma alanları: Klasik Türk şiiri, metin şerhi, dinî-ahlakî-tasavvufî mesneviler, manzum dinî türler ve Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî’dir. Bilimsel dergilerde yayımlanmış makaleleri, ulusal ve uluslararası bilimsel toplantılarda sunulmuş bildirileri vardır.

Yayımlanmış kitapları: Sevginin Evrensel Mühendisi Mevlâna-Güncel Yorumlarla, 13. bs. Ankara 2015; Türk Edebiyatında Na’tlar (Antoloji), 2. bs. Ankara 2015; Mevlâna Âşığı Konyalı Bir Şair Veysel Öksüz ve Şiirleri, 2. bs. Konya 2012; Jalâl Al-Dîn Al-Rûmî-A Muslim Saint, Mystic and Poet, 3. bs. Ankara 2011; Behiştî’nin Heşt Behişt Mesnevîsi (İnceleme-Metin), www.kulturturizm.gov.tr 2010; Mevlânâ Celâleddin Rûmî, 8. bs. Ankara 2007; Jalâl Al-Dîn Al-Rûmî-A Muslim Saint, Mystic and Poet, Tokyo 2006; Kubbe-i Hadrâ’nın Gölgesinde-Mevlânâ Celâleddin Rûmî Üzerine Makaleler, Konya 2005; Behiştî’nin Heşt Behişt Mesnevîsi (İnceleme-Metin), İstanbul 2001; Divan Şiirinde Na’t, TDV, Ankara 1993.

İÇİNDEKİLER

I. BÖLÜM

MEVLÂNA CELÂLEDDİN-İ RÛMÎ'NİN HAYATI

Doğumu	11
Adı	11
Soyu	12
Babası Sultânü'l-Ulemâ	12
Bahâeddin Veled	12
Belh'ten Göç	13
Karaman'a Geliş	14
Evliliği	14
Konya'ya Yerleşmesi	14
Eğitimi	15
Şems-i Tebrîzî ile Karşılaşması	16
Diğer Dostları	18
Ölümü	20
Vasiyeti	21
Cenaze Merasimi	22
Türbesi	23

II. BÖLÜM

MEVLÂNA'NIN ESERLERİ

Mesnevi	26
Dîvân-ı Kebîr	29
Fîhi Mâfih	30
Mecâlis-i Seb'a	30
Mektûbât	32

III. BÖLÜM

MEVLÂNA'NIN DÜŞÜNCE DÜNYASI

İnsan	34
Akıl	36
Bilgi	38

Aşk.....	41
Ahlak	46
Kulluk-İbadet.....	52
Kader-İrade	56
Çalışma ve Tevekkül	60
Dünya.....	64
Ölüm	67

IV. BÖLÜM

MEVLANA HAKKINDA MERAK EDİLENLER

Mevlana'nın Yaşadığı Dönemde Konya.....	71
Mevlâna'nın Milliyeti.....	72
Mevlana'nın Eserlerini Farsça Yazması.....	75
Mevlâna'nın Çevresi.....	78
Mevlâna ve Şems Dostluğu	80
Mevlâna ve Yunus Emre	81
Mevlâna'nın Kadına Bakışı.....	82
Mevlâna'nın Diğer Dinlere ve Mensuplarına Bakışı	88
Mevlâna'nın İnsan Hakları ve Eşitliği Hakkında Düşünceleri...91	
Mevlâna ve Hümanizm	93
Mevlâna'nın “Gel” Çağrısı	95
Mevlâna ve Mevlevîlik	96
Mevlâna'nın Diğer Sûfi Şairlerden Farkı, Güncelliği ve Evrenselliği	98
Mevlâna İçin Ne Dediler?.....	104

V. BÖLÜM

GÜNCEL YORUMLARIYLA MESNEVÎ'DEN HİKÂYELER

Yahudi Vezirin Hilesi	111
Azrail'den Korkan Adam	114
Aslan ve Tavşan.....	116
Dilci ile Denizci	118
Dövme Yaptırmak İsteyen Genç.....	119

Gönül Aynası	120
Sağır Komşunun Hasta Ziyareti.....	121
Çin ve Rum Ressamlarının Yarışı.....	123
Dervişlerin Konuğun Eşeğini Satmaları	126
Müflis ve Deveci.....	128
Yola Dikenli Çalılar Diken Adam	130
Lokman'ın Sabrı	131
Hz. Musa ile Çoban	134
Ağzına Yılan Kaçan Adam	135
Bir Adamın Ayı ile Dost Olması.....	137
Dört Hintli	138
Bedevî ile Filozof.....	139
Fareyle Devenin Arkadaşlığı.....	141
Hayat Ağacı.....	142
Birbirlerinin Dedliğini Anlamayan Dört Kişinin Kavgası.....	143
Fil Yavrularını Yiyen Yolcular	144
Yalancının Foyası.....	146
Karanlıkta Görülen Fil.....	147
Kuyumcudan Terazi İsteyen Adam.....	149
Hz. Musa'dan Hayvanların Dilini Öğrenen Adam.....	150
Adam Öldüren Mescit.....	152
Nohut Yemeği.....	154
İtriyat Çarşısında Bayılan Debbağ.....	155
Kuş ve Üç Öğüdü	157
Sultan Mahmut ve Ayaz (I)	159
Tövbe-i Nasuh.....	161
Amid'in Köleleri.....	163
Kuşun Başı mı, Kuyruğu mu?	165
Sultan Mahmut ve Ayaz (II)	165
Üç Yolcu, Üç Rüya.....	167
Üç Şehzade.....	169
SONUÇ	171
BİBLİYOGRAFİ.....	175

Teknolojinin baş döndürücü bir hızla geliştiği, iletişimin hayal sınırlarını zorlayan biçimde kolaylaştığı bir bilgi çağında yaşıyoruz. Çevremizdeki her şey bir değişim ve gelişim içinde. Dünya artık küçük bir köye benzetiliyor. Peki, bu köyün binlerce yıllık sakini olan insan ne denli değişip gelişmiştir? Yüzyıllar önceki atalarından farkı ne olmuştur? Toplum içinde yaşamak zorundadır ama bir arada yaşama sanatını ne denli öğrenmiştir? Yaşlı dünyanın tüm imkânlarını mirasyedi havasıyla tüketen insan ne kadar mutludur?

Bu soruların cevabı iç açıcı değildir. Artık insan nesli geçmişte okla, kılıçla, mızrakla yaptığı savaşları şimdi füzelerle, bombalarla, nükleer silahlarla sürdürmekte; bir anda bir değil, binlerce hayatı söndürmektedir. Kaynaklarının dibi görünen dünyayı hâlâ paylaşamamış, çevresiyle kavgayı, terörü, savaşı; kendisiyle de stres, depresyon ve türlü buhranlarını bitirememiştir. insanoğlu, teknolojiye yönelik her tür mühendislikte zirveler aşmış, ancak insan mühendisliğinde ilerleme kaydetmekte zorlanmış, sevgi mühendisliğinde ise sınıfta kalmıştır.

Her tür maddî ihtiyacı karşılansa da beden ve ruh birliğini yakalamakta yetersiz kalan insan, gelişmişliğin avantajları ile bedensel iştahını doyururken; ruh ve gönül bahçesi kurumuş, güller yerine dikenler, bülbüller yerine baykuşlar barınan bir harabeye dönmüştür. Yalnızca et, kemik, kandan ibaret olmayan bedenler; her mevsim dünyanın dört bir yanından ulaşan sebze- meyvelerle, dahası vitaminlerle, antioksidanlarla, anti ageing ürünleriyle ve daha bin bir çeşit fonksiyonel gıdalarla beslenmekte ama sevgi erozyonuna uğramış gönül âlemlerinin payına düşenler gün geçtikçe azalmakta, yok olmaktadır.

Mum dibine ışık vermez derler. Çünkü bütün bu sorunların çözümü bizim özümüzde, kültürümüzde, bağrımızda asırlardır kutsal bir hazine gibi muhafaza edilmiş; anahtarı elimiz- deyken kim bilir hangi ihmal, ilgisizlik veya bilmezlikle mahrum hayatlarımıza devamda sakınca görmemiş, elimizdeki değerini başkaları anlayınca gözümüz açılmıştır.

Evet, Mevlâna'nın eserleri dünya dillerine çevrilip, en çok satanlar listelerinden düşmeyince, sanal âlemde binlerce sayfada karşımıza çıkınca, özellikle de 2007 Mevlâna Yılı olarak tescil edilince milletçe bu dâhi insana daha yakından bakma, söylediklerine kulak verme gereğini duyduk. Bu ihmalde herkes belirli oranda pay sahibi; akademisyenler de okuryazar olan herkes de.

Geciksek de bu topraklarda yaşamış ama bugün ünü dünyaya yayılmış olan Mevlâna'yı biraz daha farklı ve güncel bir bakışla tanıma ve tanıtmaya amacıyla bu kitap ortaya çıkmıştır. Kitabımızda Mevlâna'nın hayatı, eserleri ve düşünceleri yanında Mevlâna hakkında merak edilen konulara ve Mesnevî'den bazı hikâyelerin yorumlarına yer verdik. İlgi duyanların kaynağından araştırmasını kolaylaştırmak için Mesnevî'den yaptığımız alıntıları Veled Çelebi ve Reynold Nicholson'ın yayınlarındaki cilt ve beyit numarası ile diğer eserlerinden alıntıları da eser adı ve sayfa numarası ile belirttik.

Umuyoruz ki bu küçük kitap Mevlâna hakkında bilgi edinmek, onun düşüncelerine daha yakından bakmak, onun sevgi anlayışını gönüllerinde yaşatmak isteyenlere yardımcı olur.

Prof. Dr. Emine YENİTERZİ